

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Särskilda provokativa åtgärder (SOU 2025:109)

Tingsrätten har granskat betänkandet utifrån de utgångspunkter och intressen som tingsrätten särskilt har att beakta. Tingsrätten har inte några synpunkter gällande förslagen i avsnitt 4 (Fordon med fiktiva fordonsuppgifter). Gällande förslagen i avsnitt 3 (Provokation) väljer tingsrätten att lämna följande synpunkter.

Som utredningen anger framstår provokativa åtgärder som riskerar att leda till att någon begår brott från rättssäkerhetssynpunkt som problematiska. Tingsrätten välkomnar att förutsättningarna för användandet av sådana särskilda provokativa åtgärder inom ramen för en förundersökning ska lagregleras för att tydliggöra gränserna. De generella kraven i lagförslaget – synnerlig vikt för utredningen, behovs- och proportionalitetsprinciperna samt förbud mot åtgärder som riskerar liv eller hälsa – är grundläggande och nödvändiga skyddsmekanismer.

Enligt nuvarande ordning får, enligt de brottsbekämpande myndigheterna, särskilt provokativa åtgärder användas vid *allvarlig brottslighet* som till exempel grovt narkotika- eller vapenbrott, grovt barnpornografibrott, grovt häleri och terroristbrott. Åtgärderna får även användas vid flera enskilt mindre allvarliga brott som utförts systematiskt eller organiserat, såsom omfattande hantering av stöldgods. Enligt i förslaget redovisade uppgifter från de brottsbekämpande myndigheterna har framkommit att det också är i sådana utredningar som det finns ett faktiskt behov av att vidta särskilda provokativa åtgärder.

Tingsrätten instämmer i utredningens bedömning att det kan leda till tillämpningssvårigheter att i lagtext endast ange att det ska vara fråga om *utredning av allvarlig brottslighet*, utan att närmare precisera vad det avser, och att det bör föreskrivas ett visst minimistraff jämte en möjlighet vid vissa särskilt utpekade brott med lägre minimistraff samt straffvärdesventil. Mot bakgrund av det intrång i den personliga integriteten som särskilda provokativa åtgärder innebär, eftersom de brottsbekämpande myndigheterna genom vilseledande förmår den misstänkte att agera på visst sätt, anser tingsrätten att minimistraffet i stället bör vara fängelse i två år respektive fyra år. Inte minst med hänsyn till det lagförslag som finns på

långtgående ändringar av påföljdssystemet som om det genomförs kommer att innebära ett flertal höjningar av straffminimum och förändringar av straffvärdebedömningar (SOU 2025:66).

Tingsrätten instämmer i utredningens bedömning att det är motiverat att vissa brott undantas från krav kopplade till straffskala eller straffvärde. När det gäller narkotikabrottslighet anser tingsrätten emellertid att en nedre straffvärdesgräns för när särskilda provokativa åtgärder får användas bör motsvara ett minimistraff om fängelse i sex månader i likhet med bestämmelserna i 1 § andra och tredje stycket narkotikastrafflagen (1968:64) och 6 § andra stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Förslaget om att Polismyndigheten i vissa fall ska få använda provokativa åtgärder för att på olika sätt tillgängliggöra för annan en fiktiv barnpornografisk bild väcker principiella frågor som inte är tillräckligt belysta i betänkandet. Enligt tingsrätten kan en åtgärd att dela fiktiva bilder på sexuella övergrepp på barn få konsekvenser som inte är fullt ut överblickbara.

Tingsrätten konstaterar att eventuella konsekvenser för domstolarna inte behandlas i betänkandet och att utredningen bedömer att förslagen kommer att bidra till att fler personer lagförs och döms för brott. Det kommer ostridigt att leda till en ökad måltillströmning som enligt tingsrätten behöver mötas av ökade resurser.

Till sist kan anmärkas att tiden för genomförande av förslaget är den 1 mars 2027 vilket framstår som mycket begränsad för aktuella myndigheter med hänsyn till de förändringar som kommer att behöva genomföras.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Karin Jungerfelt och rådmannen Pia Nilsson Taari.

Karin Jungerfelt

Pia Nilsson Taari